

СТАНОВИЩЕ

за дисертационен труд на тема

„Изучаване на руски език с помощта на автентични текстове:

теория и практика“,

разработен от Росица Боянова Хаджигеоргиева, докторант към Катедрата по методика, ФСлФ, СУ „Св. Кл. Охридски“

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по руски език)

Дисертационният труд на Росица Хаджигеоргиева засяга една теоретично слабо разработена, но много актуална за практиката на преподаване на чужд език тема – а именно за използването на реално съществуващи в езиковата комуникация текстове за целите на обучението по чужд език. Хипотезата на авторката е, че включването на подобни текстове, т.е. на автентични текстове, дори на началните равнища на изучаване на чужд език е не само възможно, но и препоръчително и води до по-добри резултати в усвояването на езика и повишава мотивацията на обучаемите. На базата на теоретичния опит и практическия ѝ опит в дисертацията се обосновава разбирането за необходимостта от използването и предимствата на автентичен текст в началните етапи съвременното чуждоезиково обучение. В представения труд ясно личи изключителната мотивираност и ангажираност на авторката с идеята и изключването от обучението неестествените, измислени и несъответстващи на реалните комуникация не само текстове, но и ситуации, интенции, идеи. Не на последно място Росица Хаджигеоргиева е водена от желанието с написването на този труд да разпространи своите възгледи и опит сред професионалната общност.

Докторантката подхожда към изследователския проблем многостранно: от една страна, към темата я води собственият многогодишен преподавателски опит на учител и след това на преподавател по руски език и познаването на съвременните учебници и учебни помагала, както и опитът ѝ в написването на такива; а от друга страна - теоретичният интерес към проблематиката

Темата е слабо разработена в методиката на чуждоезиковото обучение и затова авторката започва разглеждането ѝ с идеята за автентичността в хуманитаристиката (във философията, психологията, филологията). Това поставя разработеният проблем на едни много солидни и ясни методологични основи. Важна ценност на теоретичната част и на текста като цяло е качеството, което бихме могли да назовем метаавтентичност. Росица Хаджигеоргиева не доказва своята теза чрез позоваване на авторитети и не позволява в текста ѝ да надделее т. нар. преглед на литературата по въпроса. Представянето на литературата по въпроса е сведено наистина до най-необходимото и важното за това

изследване. Тя доказва своята теза изцяло със своите изследвания, със своя опит на дългогодишната си практика на преподавател по руски език, със свои учебни материали, които тя е публикувала и използва в преподаването си.

Към теоретичните приноси на работата можем да отнесем авторското систематизирането на понятията и термините, свързани с текстовете, които се използват в езиковото обучение. Докторантката прави ясна и логична система на възможните текстове, като ги описва подробно и показва плюсовете и минусите на всеки един от тях. Най-подробно са описани характеристиките на автентичните текстове. Тезата на авторката е, че „автентичния текст като съвкупност от свойства дава многократно по-големи възможности за правдиво предаване на информацията, защото тя е изначално аташирана към «друг» читател: тя е спонтанна, непреднамерена и не е «тенденциозна» в първоначалния си замисъл по отношение на сегашния си читател“ (стр. 53 от настоящия труд). Учебните текстове са другата ключова единица за обучение на основните видове речева дейност. Според Росица Хаджигеоргиева тези текстове най-често не успяват да отразят функционирането на езика в реалността, а липсата на непосредствена връзка между съдържанието на учебния текст и реалността намалява практическата значимост за обучаваните и понижава мотивацията. Те са „концентрирани върху определени факти или езикови явления, които, получавайки по-силен фокус, доминират и присъстват нехармонично в текста. От това, че се засилват едни или други акценти, страда динамиката на възприемането и декодирането/тълкуването получава обрат, при който в реципиента се създава впечатлението за натрапени или хиперболизирани свойства на всички нива“ (пак там). Все пак въпреки убедеността си в предимството на автентичните текстове авторката не отрича и, така да се каже, не „очерня“ останалите видове текстове – тя не ги анализира подробно, тъй като не са основна цел на анализа на дадения дисертационен труд.

Във втората експериментална част на изследването авторката доказва, че използването на автентични текстове е не само възможно на началните етапи на обучението по чужд език, но то е препоръчително, желателно и дори неизбежно, ако целта на обучението е реална комуникация на чуждия език. Експерименталните доказателства вървят по няколко линии: експериментално обучение или case study, в което се използват автентични материали; анализ на съвременни учебници по руски език и проучване на педагогически опит чрез допитване и анализ на работещи в системата на средното и висше образование преподаватели по руски език.

Експерименталното обучение показва, че едно от основните предимства на автентичния текст е различният начин, по който той се възприема от обучаваните, а именно, че „автентичният текст събужда любопитство и интерес към общуването; чрез него обучаваните получават информация за стереотипите на поведение и за процесите в обществото; у тях се поражда желание да участват в съществуващата автентична ситуация“ (стр. 7 на настоящето изследване).

Предложената идея за поставянето на обучението по руски език на възможно най-реалистичната автентична основа е интересна и за преподавателите, както показват

результатите от анкетата, но много от тях намират плътното придържане към тази постановка за малко екстравагантна и невъзможна за реализиране по-специално на началните равнища на изучаване на език, в които обучаемите не владеят добре езика.

Предложената дисертация и идеите в нея биха имали положително влияние върху практиката на съставяне на учебници и на преподаване не само на руски, но и на другите чужди езици в България. По отношение на използването на автентични текстове чуждоезиковото обучение в нашата страна все още е по-скоро традиционно, отколкото съвременно и модерно. Опасенията на учителите и авторите на учебници и учебни помагала са, че учениците няма да разберат автентичните текстове. Именно този труд недвусмислено и обосновано показва, че ако и текстовете са подбирани в съответствие с определени критерии и с тях се работи по определен начин, тези опасения са необосновани.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагането му и съответния Правилник на СУ „Св. Кл. Охридски“. Дисертационният труд показва, че докторантката Росица Боянова Хаджигеоргиева притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Поради гореизложеното убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от анализирания по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Росица Хаджигеоргиева в област на висше образование: 1. Педагогически науки, професионално направление: 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по руски език).

15.03.2019

доц. д-р Антония Радкова